

STICHTING HET ZELFSTANDIG GYMNASIUM

Aan de leden van de
vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Betreft: reactie Curriculum.nu

Utrecht, 28 oktober 2019

L.S.,

De zelfstandige gymnasia van Nederland – alle veertig vertegenwoordigd in de Stichting Het Zelfstandig Gymnasium (SHZG) – hebben ervoor gekozen zich actief te richten op groei en ontwikkeling, zowel van hun leerlingen als van hun organisaties, op weg naar modern onderwijs voor onze leerlingen. We werken daarbij vanuit het waardierend perspectief.

Zijn we daarmee in de ban van oppervlakkig positiviteitsdenken geraakt, is kritiek niet meer mogelijk en worden zorgen niet meer gehoord? Geenszins.

Het betekent dat we onze aandacht richten op wat we wél willen en wat wél lukt.

We hopen dat die houding ook uit deze reactie op Curriculum.nu blijkt.

De rectoren van de zelfstandige gymnasia hebben met waardering gekeken naar het proces van Curriculum.nu, waarbij enerzijds is gewerkt vanuit de betrokkenheid en vakkennis van docenten en schoolleiders en anderzijds veel inspanning erop gericht was de kennis en kunde van curriculumexperts, wetenschappers, vakverenigingen, vervolgopleidingen, docenten, schoolleiders, ouders en anderen in dit proces te betrekken.

Het betreft een nieuwe opzet in Nederland, die een waardevol begin kan zijn van een doorlopend proces waarin de inbreng van alle betrokkenen steeds meer in balans kan komen.

Graag brengen we hiermee onze complimenten over voor de moed om op deze manier te werk te gaan.

Uiteraard zien wij dat allerlei vormen van kritiek op het opgeleverde resultaat – op vorm, inhoud en proces – mogelijk zouden zijn. Sommige daarvan vindt u later in deze brief in de vorm van een wens of advies terug.

We zien ook een product dat beweging kan brengen in de scholen, al was het alleen maar door met elkaar – in scholen, en tussen scholen van po en vo – in gesprek te gaan over onze visies en de kern van vakken en leergebieden. Dat gesprek is nodig. Het verrijkt en vernieuwt het onderwijs in het belang van onze leerlingen.

We zien – voor het eerst – een programma dat gemaakt is om de overgang van po naar vo beter en duidelijker te maken. Een mooie vooruitgang.

Enthousiast zijn we ook over de mogelijkheden die de expliciete samenhang, tussen vakken binnen leergebieden en tussen de leergebieden, geeft. Die samenhang zorgt voor een kernachtiger programma, voor meer inzicht in de samenhangende wereld voor leerlingen, voor een mooie aansluiting bij (wetenschappelijk) vervolgonderwijs waar ook steeds meer opleidingen een breder en samenhangend karakter krijgen.

We zijn blij dat scholen de ruimte krijgen om daarbij keuzes te maken die gaan over lessen in leergebieden of in vakken. Zo kunnen we zelf analyseren en beslissen wat in het belang van onze leerlingen is.

Uiteraard zijn de zelfstandige gymnasia zeer verheugd over de positie van onze klassieke talen in dit proces. We hadden er begrip voor dat deze – voor ons zo fundamentele – vakken geen plaats konden krijgen in een programma voor *alle* leerlingen vanaf vier jaar. En we hebben met grote tevredenheid gezien hoe de classici – onder leiding van hun Vereniging Classici Nederland (VCN) – ervoor hebben gekozen proactief te zijn. Veel lof voor de inzet waarmee, en de manier waarop zij zelfstandig een parallel proces volgden zodat ook zij binnenkort hun eindproduct kunnen presenteren, dat in lijn zal zijn met de vernieuwingen van Curriculum.nu. Daarnaast volgden zij heel actief de producten van andere leergebieden en deelden hun feedback. Voorwaar geen geringe klus.

Dank ook aan het ministerie van OCW dat hun initiatief zo van harte ondersteunde. Het werk van de VCN maakt dat de zelfstandige gymnasia er gerust op kunnen zijn dat de klassieke talen straks een waardevol, volwaardig en modern onderdeel zullen blijven in het kernprogramma van onze scholen.

Tenslotte: we zijn blij dat we door middel van de nieuwe leergebieden Burgerschap en Digitale Geletterdheid zijn begonnen aan het wegwerken van hiaten in het Nederlandse curriculum.

Is er dan helemaal geen kritiek van de scholen waarin kritisch (leren) denken zo belangrijk is? Natuurlijk wel. Er zijn altijd genoeg verbeteringen mogelijk. Hieronder vindt u daarom onze wensen en vragen.

Belangrijkste punt is wat ons betreft dat in de opdracht die de Tweede Kamer aan de ontwikkelteams van Curriculum.nu meegaf een fundamentele visie op onderwijs in wezen ontbrak. We zouden graag een open gesprek voeren over de vraag waartoe het onderwijs eigenlijk dient. Een verdieping van kennis en ideeën over de drieslag kwalificatie, socialisatie en subjectificatie zou ons weer een stap dichterbij prachtig onderwijs kunnen brengen.

Op dit moment lijken vooral de persoonsvorming en persoonlijke vorming van leerlingen het kind van de rekening te worden. Dat betreuren we zeer. Voor de gymnasia zijn thema's als 'Ken u zelve', maar ook (filosofische vragen over) de groei naar vrijheid en verantwoordelijkheid van de mens altijd cruciaal geweest. Ook het vergroten van de kennis en vaardigheden van leerlingen over hun eigen welbevinden heeft onze aandacht. De focus van onderwijsontwikkeling ligt binnen de gymnasia de laatste jaren expliciet op deze gebieden.

We zouden daarom graag een oproep doen om alsnog bij te sturen en aandacht te besteden aan persoonsvorming en persoonlijke vorming in het onderwijs.

Graag willen de gymnasia verdergaan op de ingeslagen weg. Voor een krachtig vervolg van dit proces zou wat ons een aantal zaken behulpzaam of zelfs nodig zijn. Hieronder een opsomming van wat we wensen.

- Het product van Curriculum.nu is één geheel. Laten we het dan ook in zijn geheel aannemen, zodat het veld niet opgezaaid wordt met een lappendeken van verschillende belangen.
- In de Griekse mythologie kennen we het woord 'kairos', de personificatie van 'de gelegenheid/het juiste moment'. We hebben het gevoel dat zo'n moment er nu is. Dat betekent dat er nu ook duidelijkheid moet komen over de bovenbouw van het vo. Als we weten dat we op deze voet verder zullen gaan in de bovenbouw, zullen en kunnen we nu onmiddellijk aan ontwikkeling in de onderbouw beginnen. Laat die beslissing over de bovenbouw dan ook nu direct genomen worden.
- Betrek – op eenzelfde manier – het wo en hbo intensief bij de ontwikkeling van een nieuw curriculum voor die bovenbouw, zodat ook daar de doorlopende leerlijn gewaarborgd wordt.
- Zorg voor voldoende middelen om implementatie op scholen te kunnen vormgeven. Daarbij horen zeker ook ontwikkeluren, met de bijhorende financiering.
- Bij leren, experimenteren en ontwikkelen horen onlosmakelijk mislukkingen en falen. Geef scholen daartoe ruimte, die ook zichtbaar is in het handelen van de inspectie.
- Curriculumherziening zou – zoals de Onderwijsraad ook adviseert – zeker een structureel karakter mogen krijgen.
- Tenslotte nog dit. Solon van Athene zei het in 594 v. Chr. zo: "Ik ben bereid nieuwe wetten te maken. Maar als die klaar zijn, ga ik tien jaar op reis, en tot ik terug ben, mogen jullie er geen letter aan veranderen." Met andere woorden: geef veranderingen echt de tijd.

Tot zover onze reactie op Curriculum.nu.

De ervaring leert dat om elkaar goed te begrijpen, praten beter is dan schrijven. We zouden deze brief daarom graag persoonlijk toelichten.

Met een hartelijke groet,

namens het bestuur van de SHZG,

drs. Cees van Lent
voorzitter

drs. Gerda Hoekstra
directeur